

LBRIS

We know
books

@ Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Evadare lentă : din marea istorie mică - convorbiri / coord.:
Zoltán Rostás, Irina Munteanu ; pref. de Zoltán Rostás. -
București : Eikon, 2025
ISBN 978-606-49-1384-5
I. Rostás, Zoltán (coord.) (pref.)
II. Munteanu, Irina (pref.)
821.135.1

Sursă foto copertă: www.mncr.ro

DTP: Mihăița Stroe

Editor: Valentin Ajder

Zoltán Rostás Irina Munteanu

coordonatori

Evadare lentă

Din marea istorie mică – convorbiri

Prefață de Zoltán Rostás

Postfață de Irina Munteanu

E I K O N

București, 2025

mai multe clase; ei au făcut tot ce le-a stat în putință ca fiii lor să ajungă la facultate. Doar puțini cred că nu le-ar fi ajutat dacă ar fi învățat mai mult.

Toți acești oameni ale căror voci se aud în carte ne oferă generos propria lor lecție. Poate fi aceea de a nu-i privi pe cei fără școală de sus, pentru că simțul realității e de multe ori mai important decât școala. Sau lecția satisfacției pe care o aduce munca bine făcută și pentru folosul altora, oricare ar fi aceea, fie că i-ai făcut unei femei o rochie frumoasă sau ai făcut curățenie pentru alții. Sau îndemnul de a te bucura de lucrurile mărunte: o excursie la Sinaia, gustul prăjiturilor, un picnic, plajă pe malul Dâmbovicioarei, un hobby, o sculptură în lemn făcută cu mâna ta. O lecție este despre stabilitatea pe care ți-o oferă familia, dar și despre prietenie. Oamenii cu care râzi, petreci și împărtășești aceleași valori. Capacitate de a vedea mai ales ce este bun în celălalt, în străin, și de a nu face rău. Generozitatea și deschiderea către experiențe inedite. O altă lecție este despre curaj, despre a nu te lăsa doborât, despre a te descurca și a te lupta ca să obții ce îți dorești, dar și despre înțelepciunea acceptării, despre adaptarea la mediu și armonia cu oamenii din jur. Există lecții și despre importanța imaginației: o femeie povestește despre cum vorbea cu copacii, alta despre cum și-a făurit singură rochia de mireasă. Și despre cât de mult te face să înflorești un vis, chiar dacă rămas neîmplinit, așa cum este acela al bărbatului care și-a dorit să devină aviator. Și, nu în ultimul rând, lecția întâlnirilor miraculoase, cu oameni sau cu fenomene din natură care ne desprind un pic din lumea noastră pământească și ne duc în transcendent.

Cuprins

Prefață (Zoltán Rostás).....	5
„Știu să mă iscălesc... Știu toate literele să le fac...”.....	11
„Să muncesc, ca să nu ajungem neica nimeni”.....	36
„Am ajuns și eu să mă plimb cu avionul, de unde n-aveam nici papuci în picioare”.....	60
„Chiar dacă nu aveam bani, era bine”.....	79
„Am zâs că merg înainte”.....	97
„Mi-am văzut di ale mele”.....	115
„De-aia te legi doi inși, să faci unu' ca altu”.....	143
„De spus este ușor de spus, dar de trăit...”.....	163
„Măcar să fie așa, să nu fie mai rău”.....	189
„Toati șieli mi le-am făcut sângur”.....	215
„Dacă ar ști să scrie, să așeze, fiecare om ar scrie câte o carte cu viața lui”.....	232
„Nici Bucureștiul nu mai e ce era Bucureștiul meu”.....	257

„O avere așa de mare și frumoasă: patru copii”	280
„Suntem la pământ cu pământu...”	304
„Întotdeauna am prins ultimul tren”	328
„Nu aveam timp să stăm necăjiți”	367
„Istoria face parte din viața mea”	387
„Mi-a plăcut să mai mi-amintesc de una alta”	411
„Eu, ca buruiana rea, unde-o arunci, acolo prinzi rădăcină”	436
„Vai, ce viață am avut...”	456
„În urma mea, să nu se vorbească ceva de rău”	483
Oameni fără școală ne oferă cu generozitate lecții despre frumos	501

Prefață

Zoltán Rostás

„...eu nu dau fata la școală; fata să învețe douăzeci de clase și tot la cratiță rămâne... nu dau fata la școală, că eu nu mai am ajutor” – povestește despre sentința tatălui său o bunică nepoatei sale, studentă, care avea de realizat un interviu ca lucrare de seminar la facultatea de jurnalism. De fapt, tema tuturor studenților din anul de studiu a fost înregistrarea unei istorii de viață cu un om în vârstă cu puține clase terminate, după regulile istoriei orale.

Prin urmare, acest volum cuprinde interviuri selectate din producția unui an numeros, de peste o sută de studenți. Inițial, am dorit să vedem dacă o persoană care a terminat mai puțin sau ceva mai mult de patru clase este capabilă să inspire următoarei generații să nu reproducă condiția sa socială, ci să o stimuleze să facă un pas înainte prin școală. Rezultatul a fost remarcabil. Prin invitarea la povestirea propriei vieți a subiecților, studenții au înregistrat mai multe fenomene ascunse decât cele preconizate. Pentru că istoria celor „mici”, a celor care nu lasă documente scrise prin ei înșiși, îi surprinde totdeauna pe cei obișnuiți cu „marele” trecut.

În primul rând, ca să mă refer la părintele din citatul de mai sus, el nu din obtuzitate se opunea frecventării școlii, ci fiindcă în practica vieții rurale interbelice a merge la școală nu se integra în rânduiala gospodăriei. La țară, depinzând de anotimp, familia funcționa ca o mașină. „Mă duceam cu oile” – spunea o altă bunică –, „aveam vacă, după ce veneam acasă, ne aranjam de seară, unu’ tăia lemne, celălalt le căra în casă, ălălalt se ducea după apă, eu veneam și puneam gaz în lampă, mă pregăteam, că mama nu era acasă, ea era la grădină, și făceam țreabă toți, în toate părțile, fiecare își știa treaba lui.” Copiii de mici au fost integrați în activitatea gospodăriei, pe lângă aceasta

nu era loc pentru altceva. Concentrarea pe muncă, pe muncă fizică avea valoare. „Putem să avem tot ce ne trebuie! Orbi nu suntem, schiopi nu suntem, cap avem, tre' să muncim mult, să avem tot ce ne trebuie și, dacă lipsește ceva, e din cauză că unul din noi nu și-a dat toată silința” avertiza un gospodar.

În funcție de numărul copiilor și a mărimii gospodărie, se întâmpla ca unii copii, mai ales băieții, să fie lăsați să frecventeze școala. Dar nu de puține ori ei percepeau dureros nedreptatea în gestul câte unui învățător: „Ne chema și la el acasă, ca să-i facem treabă, să-i aranjăm grădina, să dăm cu mătura, să rânim la un porc sau la păsări, că vite nu avea învățătorul care m-a învățat pe mine. Vite n-avea. Aici, la școală, stătea el, lângă școală... dacă nu te duceai, te trimitea acasă și-ți dădea patru. Ne mai punea să mai aducem și d-acasă ce avea nevoie, că un kil de brânză, că niște lapte, și strângea cam ce avea nevoie, că eram câțiva în clasă.” Nici după terminarea celor patru clase, uneori, nu era mai bine: „Profesorii nu erau atenți cu copiii oamenilor săraci, să stea să îi învețe sau să îi împingă la liceu. Îi interesau doar de copiii preotului, ai jandarmului și primarului. Ei se duceau la școli mai departe, plecau la oraș să învețe. Noi ceilalți, dacă rezistam în școală bine, dacă nu, nu.” Prin urmare, iluminismul, introducerea de sus a învățământului în mediul rural, nu a împiedicat reproducerea marginalității

Dar subiecții cei mai în vârstă povestesc și despre relații nu doar cu consătenii, cu frunțașii satului, ci și cu minoritățile. „Cî jâdanii îț dădeu pi datorie, dacă știeu cî ai și sî li aduși la schimb. (...) La jâdani dușem găini, câte-o părechi di pui, ouî, brânzî, lapti, făinî di grâu. Îț zășeu ii și s-aduși. Nu pot sî spun cî erau răi. (...) Intrai în casî la un jâdan, nu exista sâ ieșî farî sî-ț deie un șeai.” Aceasta nu înseamnă că unii povestitori nu ar fi reamintit și de crimele antisemite ale autorităților în timpul războiului.

O altă alteritate, de alt registru, cea a romilor de la țară este, de asemenea, prezentă în povestiri. Din acestea rezultă că integrarea acestora în comunitate era firească: „om fi noi țigani, cu puțină carte, da' io una am știut să mă descurc și să mă fac respectată dă

lume.” Mai mult decât atât, nici căsătoria mixtă nu a fost împiedicată în sat. Se întâmplau și situații în care nu majoritarii români să arate superioritate, ci minoritarii să fie stingheri: „oamenii ăia care ici erau români și io eram țigancă și se purtau cu mine ca și cum aș fi la același nivel cu ei.”

După 1945, de parcă nu ar fi fost de ajuns suferințele provocate de război, a venit și seceta. Studenții au înregistrat situații dramatice despre foamete: „... o fost cazuri cari lumea o tăiat vașili, o șiert carnea ș-o mâncat carni goalî, ca sî nu moari di foami niși oamini, niși vașili.” Un al povestitor amintește că „pi timpu' foametei, că mi-am mai adus aminte acuma, pi timpu' foametei, când – la țară, când nu era ce mânca – luam o bucată di mămăligă rece și mergeam sub tufa di coacăză, în grădină, și mâncam coacăză cu pâine. Cu mămăligă, pardon!” Iar „în satul vecin, peste deal, erau unii care lingeau blidele de mălai și făceau fierturi de plante, ca să mănânce.”

Marile schimbări politice de la sfârșitul anilor '40, instaurarea regimului comunist nu au afectat imediat viața satului în amintirile subiecților. Viața fetelor și băieților de la țară – cu patru sau cu șapte clase – a rămas încadrată în regulile obiceiurilor consacrate: „La horă veneau băieți, fete și de la cinșpe ani, ăia mai mici ședeau cu mamele pe scaun. Era scaunele pe margine, așa... nu pleca fata fără mamă de acasă. Nu era pomeneală. Și dacă mama nu venea, ori o soră mai mare, ori un frate trebuia să meargă. Și băiatu', până nu avea optușpe, douăzeci de ani, nu juca. Fata ședea acolo, retrasă, lângă mamă. Dacă venea băiatu' să o ceară și îi plăcea la mamă, o lăsa, dacă nu, zicea: Băiete, las-o, du-te la altă fată! și nu-i dădea fata.” Nu continuarea studiilor, ci alegerea perechii și întemeierea familiei proprii era la ordinea zilei. În acest scop vizitele prealabile cererii în căsătorie aveau și caracter de „control de calitate” a posibilei soții. Iată cum relatează acest obicei o bunică: „A doua seară, a luat în bot, a avut o țântă și a luat preșul, că aveam preșuri în casă, țesute de noi la război, că la țesut nu mă întrecea nime-nca, și l-a târât până în mijlocul casei. Ca să vază dacă am gunoiul

măturat în casă și să vadă dacă am gunoiul sub preș. Asta era testul. Îți cerea o cană de apă, se uita la coada la cană, să vadă dacă ai jeg lângă coada la cană. Te întreba dacă ai frământat pâine și se uita sub unghii să vadă dacă ai cocă, numai ca să vadă. (...) Și băieții la fel. Băieții, băiatul gospodar, de exemplu, nu avea cal și căruță, dar dacă avea bicicleta, când te duceai la horă și avea bicicleta gătită frumos, și el era îmbrăcat frumos și avea cămașa de nu era murdară la guler și cămașa la manșete, și te dădeai lângă el și nu mirosea a transpirație.”

Însă la începutul anilor '50, sub impactul introducerii sistemului cotelor obligatorii, a declarării țăranilor înstăriți drept chiaburi, viața a început să se schimbe radical: „Ne controlau aștia, agenții de la stat, și în podurile caselor ca să vadă că nu ascundem nimic de-ale gurii. Ei măturau tot ce găseau, chiar și ultimul bob de porumb. Copiilor li se promitea o bomboană pentru a spune unde ascunde tăticul lor grâul. Atunci, o bomboană era de neprețuit și aștia mici îi dădeau în vileag. Ce să faci? Minte de copil care vedea ceva bun o dată pe an. Începusem să mâncăm și turte de pământ sau iarbă. (...) Mai erau unii care aveau vreun animal, vreo vacă sau vreun porcușor. Ajunseseră să le țină în casă de frică să nu vină statul să le ia. Dacă aveai vacă, erai bogat, dar trebuia să fii foarte atent să nu ți le ia. Nici nu aveai unde să fugi, pentru că peste tot era greu. Nici la oraș nu era mai bine.”

Nu puține familii avea o soartă și mai grea: fuga din Basarabia datorită apropierea frontului, stabilirea în Banat, apoi deportarea în anii '50 în Bărăgan, alături de sârbi și alte elemente considerate „dușmănoase” de noul regim. Iată calvarul unei familii: „...refugiul în '44. Și-am plecat de-acasă, a lăsat tata tot, gospodărie, tot, și-am plecat în refugiu. Eu aveam șase ani și jumătate. Și... cu căruța. Ce-am putut să luam într-o căruță! Altceva, nimic! Frații mei, când am trecut Prutul, i-a imbarcat în vagoane. Și... ne-a dat destinația în Banat.(...) Și-n '51 vine iarăși deportările. În '51, pe 18 iunie, ne-a deportat din Banat, toți chiaburii și basarabenii, nații străine, cum vine... Adică erau și sârbi, și macedoneni, și tot felul.

Noi eram basarabeni. Și ne-a deportat în '51 în Bărăgan. Iar ne-a dus cu armată, cu poliție, la gară, domiciliu obligatoriu, n-aveam voie să luăm nimic, numa' ce-ncăpea-n căruță.”

Dincolo de sărăcirea satului, copiii aveau de înfruntat și alte nedreptăți. O mamă povestește „aventura” fiului ei în tentativa de a-și continua studiile: „Și-a depus dosarul, eu cu el, la un liceu militar... dragă, deci mâine trebuia să mergem la examenul lui Mircea. Pe la... eu știu, trei-patru după-amiază a venit un gradat cu un plic, parcă-l văd. Ei s-au interesat la țară ce origine avem... și au găsit că avem origine nesănătoasă, fiind chiaburi părinții. Și a scris mai multe, dar parcă văd și acum: Respins. Origine nesănătoasă.”

Colectivizarea agriculturii, încheiată în 1962 a însemnat cea mai dureroasă lovitură pentru sat și familia țărănească: „...și-n șaizăci și doi o venit colectivizarea la noi. Și-apoi ne-o luat tăt pământu'. Numai ne-o dat câte trizăci și șapte dă arii pă familie, așe. Trizăci și șapte dă ari dă pământ, asta un lot dă pământ. Alalat... am iscălit, nu ne-o mai dat nime' nici un leu. Am avut cai, cocii, grapă, pluguri, sapă dă săpat, tăti le-o dus dă la noi. Nici un ban nu ne-o dat nime'. Nici pântru cai, nici pântru cocii... și-apu' am rămas așe. O luat colectivu' pământu' și-apoi am mârș la fabrică acolo șasă ai.” Celor care nu au plecat în industrie și au lucrat în cooperativă li s-a părut firesc obiceiul generalizat de a fura din avutul comun. Evident, era consecința penuriei de produse și de bani de care sufereau familiile: „Și când mai reușeam să luăm și noi câte ceva, plecam cu sufletu' cât puricele că aoleu, dacă m-o prinde, ce mi-o face... că erau milițieni și mai stăteau să controleze... că ne chema și când trebuia să-l așeze în remorcă, în tractor, și mai luam și noi, mamă, că altfel cum să trăiești doar cu ce-ți da ei... la porci ce să le dai să mănânce?” Consecința socială a acestei politici rurale a fost lentă evadare a tineretului din rânduiala satului, care a schimbat definitiv rostul satului și a familiei țărănești.

Reforma de după schimbarea de regim din '89, de retrocedare a pământurilor gospodăriilor colective, a fost, după un timp, intens regretată: „Nu trebuia să strice CAP-urile, era mai bine să

transforme tot într-o fermă de stat și să fi fost tot pământul lucrat laolaltă. Să nu fie cum este acum, toate pământurile pārloage. Mi-a luat pământul când eu puteam să-l muncesc, când eram tânără, și mi l-a dat când nu am mai putut să fac nimic pe el.”

În satul îmbătrânit și depopulat, bunicul rămas acasă vorbește totuși cu mândrie de familia sa, care, firește, trăiește la oraș: „Am patru nepoți, un băiet și o fată di la băiet, șiîi... o fată și un băiet di la fată. Din cari mă bucur foarti mult di iei. Băietul lui fișior-miu, Cristi, a făcut și iel școală. Știu că are mașină, dar, drept și spun, nu știu și funcții ari. Nepoate, fata băietului, adică tu, Ileano, îi la facultati la Bucuriești. Nepoții lui fiica mie, adică Loredana, îi di anul trecut la facultate la Iași, și Iulian îi și iel dūs di anul ista la facultăți la Iași.” Familia mare nu mai este o unitate economică și culturală, ci o rețea de familii nucleare cu legături vag juridice.

Interviurile de urmărire a destinului unor oameni simpli, realizate de studenți, demonstrează capacitatea subiecților lor de a răspunde adecvat provocărilor mediului politic, oricât de nedrepte ar fi fost ele. Voința de supraviețuire, de reorganizare a vieții a transgresat rânduicelile tradiționale.

Această forță de autodepășire însă nu a fost consemnată de cercetarea sociologică reabilitată în anii '60, de vreme ce sărăcia nu putea să constituie obiect de cercetare. Cum nici penuria de alimente și de uz casnic, care a generat imensa economie subterană, nu a fost investigată in vivo.

Interviurile studenților sunt documente multiple. În primul rând, ale relației dintre student și subiectul vârstnic, în contextul anului 2010. În al doilea rând, deoarece studenții au fost instruiți să stimuleze amintirile subiecților și nu agenda lor proprie, a rezultat un document social valabil. Pentru a spori autenticitatea, studenților li s-a recomandat transcrierea cuvânt cu cuvânt a înregistrărilor, inclusiv a rostirii dialectale a subiecților.

Acest volum de istorie orală dorește să aducă o contribuție modestă la cunoașterea acestei lumi tăcute.

„Știu să mă iscălesc...
Știu toate literele să le fac...”

Numele studentului: Ana-Maria Ielciu

Numele intervievatului: **Simaciu Anica**

Locul și data nașterii:

comuna Bănești, județul Prahova, 23 octombrie 1921

Clase terminate în copilărie: trei ani în clasa întâi

Ocupație(-ile): florăreasă, muncitoare, bucătăreasă

Domiciliul actual al subiectului: strada Căținului, nr. 502

Data intervievării: 12 noiembrie 2010

— Spuneți-mi despre copilăria dumneavoastră, despre școală, ce vă amintiți... cum era viața atunci?

— Păi... ar fi frumos să știi și anii în care s-a petrecut... eu m-am născut în 1921, eram acasă șapte frați, cinci băieți și două fete, familie mare, și eu am fost cea mai mică; și dacă s-a căsătorit băieții, s-a căsătorit și soru-mea, când a venit timpul să mă duc la școală, m-am dus... atunci, pe timpul ăla, îți zicea notaru', primaru' și șefu'. Și venea la poartă mereu să mă dea la școală. Aveam șapte ani. Și atunci se dădea la școală de opt ani... da' venea să anunțe părinții, ca să fie gata, să ne ia șorturi; ne făcea ghiozdane, da' nu ca acum... traiste... niște material cu negru și cu alb, așa, și băgam acolo cărțile... Ce cărți? Abecedaru', aritmetica, că nu se zicea ca acum matematică, tăblița, bețișoare, condei, și nu scriam la început... până ne-am învățat, făceam cârlige, făceam linioare prima dată. Da' stai, ca să mă duc la școală... stai, că încă n-am ajuns la școală (râde). Dacă toți plecaseră de acasă, rămăsesem eu aia mică,

nu mai avea ajutor tata. Toți ajutam la treabă. Mă duceam cu oile, aveam vacă, după ce veneam acasă, ne aranjam de seară, unu' tăia lemne, celălalt le căra în casă, ălălalt se ducea după apă, eu veneam și puneam gaz în lampă, mă pregăteam, că mama nu era acasă, ea era la grădină, și făceam treabă toți, în toate părțile, fiecare își știa treaba lui. Știam ce să facem. Copilăria era multă... era copii de seama noastră mulți, era cu cârdu', și venea aicia, pe coasta noastră, atuncia nu era pomi, era măracini și iarbă și venea copii din sat cu vacile, cu oile și ne găseam toți, ne jucam; și făcea tata gardul din cătină, nu din lemn sau fier, și noi smulgeam cătina de prin gard și prindeam fluturi cu ea, că fluturii veneau la apă și prindeam cu cătina fluturi acolo, cu toții; așa ne jucam noi în copilărie și așa ne-am dus copilăria. Da' nu era ca acu', nu aveam cu ce ne juca, adică jucării și de-astea... culegeam porumb și ne jucam cu cocenii de la porumb. După ce am fost mai mari, mă lua tata cu el la treabă, nu mă lăsa la școală.

— Nu vă lăsa? Nu ați facut câteva clase?

— Păi stai așa, să-ți zic. Venea notaru', venea șefu'... „Nea Vasile, ce faci? Ai pregătit fata să meargă la școală?”. Și tata zicea: „Lasă-mă în pace, plecați de la poarta mea, că eu nu dau fata la școală; fata să învețe douăzeci de clase și tot la cratiță rămâne... nu dau fata la școală, că eu nu mai am ajutor.” Și așa cum spunea și era, rămânea singur, fără nimeni să-l ajute, dacă mă trimitea la școală. „Nea Vasile, dă-o, că plătești amendă.” Și tata zicea că o plătește. Tata avea cai cu căruță atunci, așa ne-a crescut. Lui îi trebuia, se ducea la fân, îi dădeam ajutor, să-i dau fânul în căruță, el îl așeza. Ne duceam la plug, ne duceam de dimineața, era răzoare, ăsta era al nostru (*îmi cu mâna, ca și cum am fi în mijlocul câmpului*). La mijloc mergeam cu calu' de căpăstru. Îmi zicea: „Ține calu' de căpăstru și mergi cu el drept, așa, să faci prima brazdă”. Trăgeam prima brazdă, veneam pe partea cealaltă și lăsam calu', că pe partea cealaltă trebuia să pun porumb. Și lăsam calu', cum îți spui, că dacă vedea brazda neagră, mergea singur. Și eu puneam porumbul la un pas. (*Se ridică energică de*

pe scaun și îmi arată exact cum se apleca și pune porumbul). Așa se pune porumbul, la un pas.

— Și câți ani aveai atunci?

— Păi aveam vreo doisprezece ani. Și n-a vrut să mă dea la școală. Probabil că a platit amendă, nu știu eu. Dar a venit un an de zile la poartă să mă dea... m-a dat până la urmă. Aveam opt ani. Mi-am luat ghiozdanul, caiete, tot, tăblița, și m-am dus la școală. Ceilalți știau atâtea și eu eram botă. Am fost și eu, am făcut o zi, două din ore, ca să-i ajung pe ceilalți... păi ce... m-a lăsat trei luni de zile și m-a luat de la școală. Că nu mai avea ajutor, nu putea să stea fără mine. Deci așa... m-a dat la școală, da' ți-am zis, vreo două, trei luni, n-a stat mai mult fără mine și m-a luat iară de la școală. Am făcut treabă cu el anu' ăla până la vară... și s-a trecut anu'. La anu', iar m-a chemat, și tot așa vreo două luni. M-am dus trei ani în clasa întâi. Că eu nu i-am făcut niciodată până la capăt... Mergeam la școală și ne bătea cu nuiua la palmă. Aveam învățător. Era școala așa, o clădire mai mică, o fi fost altfel. Erau bănci, era fetele cu fete în bancă, nu era fată să stea cu băiat. Da' era și băieți în clasă. Învățam și de dimineața, și de după-masa. Veneam la doișpe, mâncam și plecam înapoi la școală. Nu eram mulți în clasă... cam treizeci, da' eram numai ăia, nu mai era și altă clasă în altă parte; eram și întâia, și a doua, și a treia. După aia, s-au mai înmulțit copiii. Eram puțini care mergeam, nu era mulți pe timpul meu. Era tablă mare și hartă. Trebuia să arătăm cu nuiua la hartă. Și zicea că eu sunt mai aproape de coastă, mă trimitea să aduc nuiele de pe coastă și îmi dădea tot mie la palmă cu ele. Îmi dădea că eu mai făceam cu care mai ședeam în bancă și mă vedea că vorbesc. Cam atât îmi amintesc de la școala din copilărie.

— Dar cum era, de exemplu, la masă, seara?

— Mama era acasă. Și ne făcea la toți de mâncare. Erau frații, că veneau fiecare de pe unde erau, că pe ei îi trimiteau la treburi mai importante că erau băieți. Da' ne găseam toți când veneam seara acasă, era trei feluri sau patru de mâncare în străchini, masă rotundă și noi pe scaune, în jurul mesei. Mămăliguța pe mijlocu'